

# HET STEKKEN, INLEGGEN, AFZETTEN EN VERPLANTEN VAN BOOMEN

DOOR

H. C. VAN HALL.

Het planten van boomen is een van die dikwijls voorkomende werkzaamheden waarbij veel is op te merken, en waarover veel licht kan verspreid worden uit de rechte kennis van den groei van het geheele gewas, welks groei hierdoor ook beter begrepen wordt.

Door *zaad* worden de boomen, hetzij door de natuurlijke uitstorting en verspreiding, hetzij door opzettelijke uitzaaijng vermenigvuldigd. In de groote bosschen van Duitschland laat men dit bijna geheel aan de Natuur over, door bij het hakken van bosschen enkele zaadboomen te laten staan, welker zaden het bosch langzamerhand, alhoewel op eene zeer onregelmatige wijze weder aanvullen. Bij ons geschiedt dit zelden.

Er zijn eenige boomen, welke zich of niet of slecht door zaad laten vermenigvuldigen. Van de linden ziet men bijna nooit opslag in het wild. De boom bloeit overvloedig en draagt talrijke vruchtjes, maar deze zijn nagenoeg altoos loos, dat is zonder zaad. Men moet de linde alzoo vermeerderen door inleggers of uitloopers uit den wortel. Het *stekken*, dat is het in den grond steken van een *afgesneden* tak, hetwelk bij vele andere boomen en heesters gemakkelijk gaat, gelukt bij den lindeboom niet, ofschoon hij zeer zacht hout en zachte schors heeft, zoodat men zoude denken, dat hierbij geen bezwaar konde zijn. Bij de lerken (*larix*) is, bij *jonge* boomen, het zaad doorgaans

voor kieming ongeschikt, maar van andere boomen is het zaad beter; doch de zaaijing moet met zorg geschieden. Velen zaaïjen zoo lerken, als dennen en sparren, in asch, die, vooral bij de eersten, goed vochtig gehouden moet worden. De verschillende soorten van wilgen en populieren worden zelden van zaad, maar gemakkelijk van stek vermeerderd, en dikwijls gelukken stekken, ook van zeer zware telgen, in meer of min vochthoudende gronden, beter dan bewortelde stammetjes. Ik zag dit hier te Berg en Dal (bij Nijmegen), in 1872 en 1873 bij 20 stekken van kanadasche populieren, welke 21—25 centimeters in omtrek en dus 7 of 8 centimeters in middellijn hadden, welke 6—8 meters hoog waren en waarvan geen enkele mislukt is. Ook stekken van den gewonen schietwilg of witten wilg (*Salix alba*) gelukken in vochtigen veenachtigen grond, al zijn zij 1 of 2 palmen in omtrek dik en 4—5 meters hoog. Ik ken personen, die de genoemde populieren nooit anders dan zonder wortels poten en van meening zijn, dat, bij de verplanting door boomen met wortels, de fijne worteltjes toch afrotten en eerst door anderen moeten vervangen worden, voordat de boom goed aanplant. Eenjarige en dus nog zeer dunne loten van populieren laten zich reeds, met goed gevolg, stekken.

Bij het stekken ontstaan de nieuwe worteltjes niet *buiten op de schors*, maar op de buitenste oppervlakte van het *hout*, waar zij, eerst wel bedekt, zich ontwikkelen en, den bast en de schors doorborende, naar buiten treden. De ontwikkeling der jonge worteltjes begint iets vroeger dan die der bladen, maar houdt overigens daarmede nagenoeg gelijken tred. Daarom worden de zwarte bessen, die vroeger uitloopen dan de roode, meest in het najaar, de roode bessen in het voorjaar gestekt. Nieuwe worteltjes ontwikkelen zich eerst ten koste van de verdorpe deelen, die nog in den geplanten stek voorhanden zijn; maar groeien toch eerst goed door als de bladeren aanwezig zijn. De wortels bevorderen den bladgroei, maar de bladgroei ook dien der wortels. Beide staan, ook in grootte, in evenredigheid tot elkander. Een beuk of iep, als heg gesnoeid, heeft veel kleiner wortels dan een opgaande boom van denzelfden ouderdom. Waar de wortels op oerbanken stuiten, blijft de stam kleiner. Aan de zijde van den boom, waar de grootste takken zijn, vindt men ook de grootste wortels. Een perenboom groeit hooger dan een appelboom, maar wortelt ook dieper. Zoo zijn er vele voorbeelden te noemen.

Als men *Pelargoniums* (*Geraniums*), *Fuchsia's* enz. in den zomer stekt, kort men de bladen doorgaans in en zet een omgekeerd glas boven het geplante stekje. Het nut daarvan laat zich ligtelijk begrijpen. De bladen toch wasemen *veel* vocht uit. RISLER heeft in de *Archives* van Genève (zie LECONTEUX, *Journal d'Agriculture pratique*, 1872, I, p. 11—14.) proeven bekend gemaakt over de middelbare hoeveelheid water, welke onderscheidene planten in de lucht uitwasemen. Dit bedraagt in de 24 uren voor elken vierkanten palm (decimeter) der bladoppervlekte, bij den appelboom 0,23, den wijnstok 0,12, den eik 0,6, den spar (den fijnen) 0,25, den notenboom 0,04 grammen; derhalve eene aanzienlijke hoeveelheid. De wortels hadden nagenoeg al dat water uit den grond moeten inzuigen; want hetgeen de bladen zelve uit de lucht opnemen, is van minder belang. Wanneer er nu geen wortels aanwezig zijn, zoude de plant verdroogen en sterven; hetwelk men door de genoemde handelwijze tracht te voorkomen. Om dezelfde reden kort men de bladen aanmerkelijk in van kool, koolrapen en diergelijke, als men deze, midden in den zomer, verplant. Vóór verscheidene jaren had men in het begin van Maart een zeer strenge vorst, waardoor alle wijnstokken, welke buiten de druivenkassen in den grond geworteld en slechts van boven in de kassen geleid waren, stierven, doch alle wijnstokken, die hunne wortels ook binnen de kas hadden, in leven bleven. De reden hiervan was eenvoudig deze; Door den fellen zonneshijn in Maart waren de wijnstokken in de kassen reeds uitgelopen, en wasenden veel waterdeelen door hunne bladeren uit, welk water niet kon aangevuld worden door die boomen, welker wortels in den bevroren grond stonden. Het was bij deze evenals of de wortels afgehakt waren.

Men kan den wijnstok stekken; maar hij wordt toch meer algemeen en zeer gemakkelijk door *inleggen* of *afleggen* vermenigvuldigd. Men buigt tot dit oogmerk slechts een tak neder in den grond, en als deze daar wortel geschoten heeft, snijdt men de verbinding met den wortelstam af en kan den nu bewortelden jongen boom in het daarvoor geschikt jaargetijde verplanten waar men wil. Het inleggen van deze en andere boomen gelukt doorgaans het best als men onder aan den ingelegden tak, op het laagste punt waar hij in den grond is, kleine inkervingen in de schors maakt of er een koordje of ijzerdraad om heen snoert, in welk geval de nieuwe worteltjes zich inzonderheid zullen vormen *boven* de gemaakte inkerving of omsnoering, dat is nader aan den vrijen top van den ingelegden tak. De reden daarvan is, dat de

nog onbewerkte vochten in stam of tak oprijzen door het *jonge hout* en vandaar, na in de bladen verarheid te zijn, als *verdorde* sappen door den *bast* nederdalen. Worden zij nu in die nederdaling of terugkeering door eene inkerving of omsnoering gestuit, zoo hoopen zij zich eenigszins op boven de gemaakte verwonding en doen dáár, uit dat opgehoopte vocht, nieuwe worteltjes ontstaan.

Ypenboomen kunnen gezaaid worden en komen dus vrij goed op; maar meer algemeen worden zij, even als de linden, door *inleggen* vermeerderd. Tot dit oogmerk hakt men een nog niet te ouden b. v. 4 of 5-jarigen stam vlak bij den grond af. Er ontspruiten dan eene menigte jonge loten, welke in de rondte om den afgehakten stam worden nedergebogen en ingelegd, de toppen der loten, natuurlijk, naar boven vrij latende. Men laat ze 1 of 2 jaren, zooals de kweekers zeggen, *aan de móer liggen*, dat is met den moederstam verbonden blijven, waarna men ze in de kweekerij, of elke op zijne blijvende plaats, uitplant. De ondervinding leert, dat ypen en linden zóó tot goede rechte stammen kunnen opwassen.